

Tartu ülikool
Humanitaarteaduste ja kunstide valdkond
Viljandi Kultuuriakadeemia
Õppekava: kunstide ja tehnoloogia õpetaja

Inga Paide
LAPSEVANEMATE KOGEMUSED
ESIMESE KOOLIASTME ÕPILASTE DISTANTSÕPPEST
ÜHE KOOLI NÄITEL
Magistritöö

Juhendaja: kaasprofessor Marvi Remmik

Viljandi 2021

Resümee

Lapsevanemate kogemused esimese kooliastme õpilaste distantsõppest ühe kooli näitel.

Magistritöö teema valiti seoses 2020. aasta kevadel välja kuulutatud eriolukorraga Eestis, kus koolid suunati kaheks ja pooleks kuuks distantsõppele. Eestis pole varem distantsõpet sellises mahus rakendatud ja eriti keeruline on see algklasside puhul, sest nemad alles kohanevad koolis käimisega. Uuring viidi läbi kvalitatiivse uurimismeetodiga, et selgitada algklassides õppivate laste vanemate kogemusi seoses laste distantsõppega toimetulekuga ja lapsevanemate ettepanekuid distantsõppe parendamiseks tulevikus. Andmete kogumiseks kasutati poolstruktureeritud intervjuusid lapsevanematega.

Tulemustest selgus, et distantsõpe ei sobinud kõigile lastele. Takistuseks said vähene arvutikasutamise ja iseseiseva õppimise oskus. Lapsevanemad tajusid liiga suurt vastutust lapse õpitulemuste saavutamise eest ning tuntavalt häiritud oli ka nende endi tööülesannete täitmine. Uurimuses osalenud lapsevanemad tõid ettepanekuna välja arvutitunni sisse viimise vajaduse juba alates 1. klassist.

Võtmesõnad: distantsõpe, lapsevanemate kogemused, esimene kooliaste, digipädevused, õpetaja tugi

Abstract

Parents' experiences of distance learning of first grade students on the example of one school.

The topic of the master's thesis was chosen in connection with the emergency situation declared in the spring of 2020 in Estonia during which schools needed to teach from distance for two and a half months. Distance learning has not been used in Estonia to such an extent before and it is especially difficult to use it in the case of primary classes since they are still adapting to school. The survey was conducted using a qualitative research method to find out the experiences of parents of primary school students about coping with children's distance learning and to collect parents' suggestions for improving distance learning in the future. Semi-structured interviews with parents were used to collect data.

The results showed that distance learning was not suitable for all children. Lack of computer using skills and independent learning skills became an obstacle. The parents felt that responsibility for achieving the child's learning outcomes was too big and coping with their own work assignments was also significantly disturbed. The parents who participated in the study suggested that computer lessons should be introduced already in the 1st grade.

Keywords: distance learning, parental experience, first grade, digital competences, teacher support

Sisukord

Resümee	2
Abstract	3
Sisukord.....	4
Sissejuhatus	5
1. Teoreetiline ülevaade	7
1.1 Distantsõpe ja koduõpe.....	7
1.2 Distantsõpe COVID-19 pandeemia ajal	8
1.3 Distantsõppega toimetulek	9
1.4 Kooli ja kodu koostöö.....	11
1.5 Lapsevanemate kogemused distantsõppes.....	12
2. Metoodika.....	14
2.1 Valim	15
2.2 Andmekogumine	15
2.3 Andmeanalüüs	17
3. Tulemused	19
3.1 Lapsevanemate kirjeldused laste distantsõppe perioodil õppetööga toimetulekust	19
3.2 Raskused, mis ilmnesisid lapsevanematele distantsõppe perioodil	22
3.3 Lapsevanemate ettepanekud järgmiseks distantsõppe perioodiks.....	27
4. Arutelu.....	31
Tänuõnad.....	34
Autorsuse kinnitus	34
Kasutatud kirjandus.....	35
Lisad	
Lisa 1. Intervjuu kava	

Sissejuhatus

11. märtsil 2020. a. liigitas Maailma Tervishoiuorganisatsioon koroonaviirusest COVID-19 tingitud haiguspuhangu pandeemiaks. Eestis kehtestati eriolukord 12. märtsil ja pidi esialgu kestma 1. maini, kuid valitsus otsustas pikendada seda 17. maini (Vabariigi Valitsus, 2020). Eriolukord kehtestati vältimaks Eesti-sisest viiruse levikut (Eriolukorra väljakuulutamine..., 2020). Võimaliku kokkupuute vältimiseks üksteisega rakendati eriolukorraga seoses piirangud haridus- ja kultuuriasutustele (Haridus, kultuur ja sport, 2020). Sellega seondult suleti haridusasutused (v.a. lasteaiad) ning koolid suundusid distantsõppele (Valitsus otsustas viia..., 2020). Õppeasutused suunati alates 16. märtsist distantsõppele, mis tähendas, et õppimine toimus kodus ja kasutades erinevaid digivahendeid (Vabariigi Valitsus, 2020). Kontaktide vältimine ja kooliaasta lõpuni kodustes tingimustes õppimine tekitas isolatsiooni tunde. Wang, Zhang, Zhao, Zhang ja Jiang (2020) on oma värsckemas uuringus välja toonud, et pikaajaline isolatsioon võib tekitada negatiivset mõju õpilaste kui ka nende vanemate vaimsele ja füüsilisele tervisele.

Haridusasutuste sulgemise tulemusena muutus kogu õppetöö veebipõhiseks. Õpetajad pidid oma õppetöö ümber organiseerima. Kuna distantsõpe nõuab õpetaja ja õpilase omavahelist koostööd, mida ei piirata traditsiooniliselt aja, ruumi ja ühe juhendajaga (Galusha, 1998), siis tekkis vajadus õppetööks sobilike veebipõhiste keskkondade järele, et õpetaja saaks õpilastega kasutada virtuaalset klassiruumi, nt. Google Meet, Zoom (Kaup, Jain, Shivalli, Pandey, & Kaup, 2020). Ka õpilastel tuli kiiresti uue olukorraga kohaneda. Distantsõppele suundumine muutis senist rolli õpetajate, õpilaste ja lapsevanemate jaoks.

Kuna kriisi ajal ei jätkunud õppetöö enam koolikeskkonnas, vaid ainukeseks õppimiskohaks sai kodukeskkond, siis pole õpetaja enam ainus teadmiste allikas, vaid saab õpilase õppimise toetajaks (Galusha, 1998). Sellega seoses said lapsevanematest kõige olulisemad õppejuhid, kes mängisid nüüd olulist rolli õpilase õpitulemuste saavutamisel kodus õppekeskkonnas (Xia, 2020). Novianti ja Garzia (2020) uuringus tõid lapsevanemad välja, et laste jaoks on kodu eeskätt puhkamise - ja mängimise, mitte õppimise koht. Lastel on keeruline kodus pikalt õppimisele keskenduda ning see muudab vanematel laste õppetegevuse organiseerimise raskeks. Lisaks sellele murele ilmnes lapsevanemate jaoks veel neli suuremat murekohta, milleks olid vastutuse jagamine, mitte-positiivne õppija motivatsioon, puudujäägid pedagoogilise ja materiaalses võimekuses ning õpitulemused (Garbe, Ogurlu, Logan ja Cook, 2020).

2020.a kevadisel distantsõppe perioodil õppimisel oli vajalik arvuti kasutamisoskus, et tulla toime erinevate ülesannete lahendamisega. Bates (2005) on välja toonud, et distantsõppe puhul on oluline roll tehnoloogial. Eestis on põhikooli riiklikus õppekavas digipädevust selgitatud kui suutlikkust kasutada digitehnoloogiat nii õppimisel kui ka kogukonnaga suhtlemisel; oskust leida ja säilitada digivahendite abil infot ning hinnata selle asjakohasust ja usaldusväärsust; olemist teadlik digikeskkonna ohtudest ning oskust kaitsta oma privaatsust. (Põhikooli riiklik õppekava, 2020). Välja toodud digipädevused tuleb omandada põhikooli lõpuks, aga distantsõppele saadeti ka algklassid. Jiao ja Zhou (2020) on välja toonud, et puuduliku arvuti kasutamisoskuse tõttu oli raske distantsõppega järje peal olla nii õpilasel kui lapsevanemal.

Eestis kehtestatud eriolukord ja sellega kaasnenud distantsõppe sundis koole ja õpetajaid õppetööd ümber korraldama, ootamatult jäi suur vastutus lapsevanemate kanda. Oma värsketes uuringutes on Cai ja Wang (2020) ning Zhang, Wang, Yang ja Wang (2020) leidnud, et kui puudub lapsevanema tugi ja suunamine õppimise protsessis, siis pole distantsõppe tõhus. Uuringuid selle kohta, kuidas distantsõppeperioodil tulid õpetamisega toime õpetajad, on üsna palju (Kaup *et al.*, 2020; Kesonen, 2020), samas pole veel piisavalt infot selle kohta, kuidas tulid sellega toime I kooliastme laste lapsevanemad, kes kodustes tingimustes pidid oma töökohustuste kõrval toime tulema ka laste õppimise juhtimise ja toetamisega.

Sellest tulenevalt on uuringu eesmärk saada teada lapsevanemate kogemused distantsõppe perioodiga toime tulekul. Lapsevanema kogemused distantsõppe perioodil on väga väärtuslik info, selle põhjal on hea distantsõppesse sisse tuua muudatusi, et tagada edaspidi selle parem kvaliteet, paremad õpitulemused ja õpetajate, lapsevanemate ning õpilaste heaolu. Töö teoreetiline osa annab ülevaate kodukeskkonnas hariduse omandamisest ja lapsevanema rollist distantsõppe ajal.

1. Teoreetiline ülevaade

1.1 Distsantsõpe ja koduõpe

Distsantsõpe (*distance learning*) ehk kaugõpe on paindlik õppetöökorraldus, mis toimub väljaspool kooliruumi. Distsantsõpet harrastatakse tänapäeval kõikjal maailmas. Seda võimaldatakse õppijatele, kes ei saa või ei taha klassiruumis õppida. Kaugõppel on erinevaid vorme – kasutatakse kas paberkandjal õppematerjali või tänapäeval üha enam mobiiltelefoni, arvutit või e-posti (Holmberg, 2005). Eestis oli haridusministeeriumi juhisis, et õpetaja juhendab õpilasi kas elektroonilises keskkonnas või kasutab mõnda muud vahendit juhendamiseks, aga kindlasti peab olema kokku lepitud kindel infokanal, kust leiavad ülesanded nii lapsevanemad kui õpilased. Välja peab olema toodud õppeülesannetele kuluv aeg, et vältida õpilase üle- või alakoormust (Haridus, koduõpe ja eksamid, 2020). Kaugõpe peab olema tehniliselt vahendatud, et tagada õppetöö ja suhtlus õppija, õpetaja ja haridusasutuse vahel (Anderson & Dron, 2011).

Koduõppe puhul toimub õppetöö väljaspool kooliruumi lapsevanema taotluse alusel. Üldjuhul rakendatakse õppeaasta või poolaasta alguses. See õppevorm on kasutatav õpilase tervisliku seisundi tõttu või kui on vabatahtlik soov lapsevanemal ja õpilasel omandada haridus kodukeskkonnas (Koduõppe ja haiglaõppe..., 2018). Vabatahtlikkuse alusel määratud koduõppe rakendamisel võtab vastutuse korralduse, rahastuse ja õpitulemuste eest lapsevanem (Põhikooli- ja gümnaasiumiseadus, 2018).

Koduõppe valiku kasuks otsustamise põhjused on erinevad. Lapsevanemad, kes eelistavad koduõpet, soovivad kaitsta oma lapsi kooli negatiivse mõju eest: koolistress, koolikiusamine, õpetaja- ja õpilastevahelised pinged. Valiku põhjus võib olla ka selles, et lapsevanemad soovivad ise otsustada, millist maailmapilti nad soovivad oma lastele edastada (Kao, 2018). Montesi (2006) uuringus selgus, et peamine koduõppele jäämise põhjus esimeses kooliastmes oli vanema soov ise kujundada lapse iseloomu ja väärtushinnanguid. Samuti leidsid uuringus osalenud lapsevanemad, et koduõppega suudavad nad anda paremat haridust kui koolisüsteem. Künnapuu ja Toots (2020b) on oma artiklis välja toonud, et koduõppija erineb distantsõppijast, sest teda ei ole vaja väliselt motiveerida ja ta on valmis endale ise seadma eesmärgid ning nende saavutamiseks pingutama.

Distsantsõppe puhul käib aga õppimine kooli rütmis ja kooli seatud eesmärkide järgi. Lapsevanemate küsitlusest tuli välja, et kõik tavakooli õppemeetodid ei sobi kodukeskkonda. Välja toodi varahommikused videotunnid, mis on kohustuslikud, paindumatu päevaplaan ja

veebikeskkondade üle kasutamine (Künnapuu & Toots, 2020a). Koduõppe puhul on ajagraafik palju paindlikum ja õpilasest lähtuv. Seda just seetõttu, et lapsevanem teab oma last ja teab, milline õppemeetod talle kõige paremini sobib. Sellele tuginedes toimub ka suunamine õppeprotsessis (Kao, 2018).

Oma olemuselt on distants- ja koduõppe puhul sarnane joon selles, et mõlemad õpped toimuvad kooliruumidest väljaspool (Koduõppe ja haiglaõppe..., 2018). Samas on aga distantsõppel koduõppega vähe ühist. Koduõppe valiku teevad lapsevanemad teadlikult ja kohustuvad järgima Eesti riiklikku õppekava ja seal välja toodud õpieesmärke (Künnapuu & Toots, 2020a). Distantsõppe ajal suunab õppimist kool ja jälgib õpitulemuste saavutamist.

1.2 Distantsõppe COVID-19 pandeemia ajal

Eestis kehtestati eriolukord: 16. märtsil 2020. a. suleti kõik koolid ja sel õppeaastal neid enam ei avatudki. Alanud distantsõppe ei olnud vabatahtlik valik – ei koolile ega kodule. COVID-19 pandeemia tekitatud kriis oli üks suuremaid väljakutseid ka õpetajatele, sest nad pidid päevapealt oma õppetöö ümber korraldama (Kesonen, 2020). Ootamatult tulnud distantsõppe ajal jäi vastutus õpitulemuste tagamisel paljuski lapsevanema kanda. Koole suleti 2020. a. kevadel kogu maailmas, et vähendada viiruse levikut. Selle erakorralise olukorra tõttu teostati erinevaid uuringuid, et saada teada, kuidas tuldi kodudes toime distantsõppega pandeemia ajal.

Garbe'i jt (2020) uuring toob välja neli suuremat murekohta, mis lapsevanemate vastustest ilmnesisid 2020. a. kevadel rakendunud distantsõppe ajal.

Kohustuste jagunemine: lapsevanemad tõid välja mure, et erinevad töö-kooli-kodu kohustused hakkasid konkureerima piiratud aja ja energia pärast. Lapsevanemal tuli paralleelselt täita nii oma töökohustusi kui ka olla oma lapsele või lastele kodus õpetaja rollis. Selles olukorras tundsid lapsevanemad pingeid ja ülekoormust.

Õppija puuduv motivatsioon: vähese sotsiaalsuhtluse tõttu võib tekkida motivatsioonikriis. Ka Wang jt (2020) on oma uuringus välja toonud, et pikaajaline isolatsioon võib olla nii õpilaste kui ka vanemate vaimsele ja füüsilisele tervisele negatiivse mõjuga. Garbe'i jt (2020) uuring näitas, et distantsõppe vorm ei sobinud kõigile õpilastele. Oli õpilasi, kellel isolatsioonis olles tekkis motivatsioonipuudus vastumeelsusest kodukeskkonnas õppida. Väiksemat õpihuvi võis tingida ka õpilase huvipuudus või käitumisprobleemid. Samuti võis olla vähenenud õpihuvi tingitud tähelepanu- ja keskendumisraskustest. Uuringus osalenud lapsevanemad arvasid ka, et laste madal motiveeritus võis olla põhjustatud hindamissüsteemi

muutustest. Väga paljud koolid lõpetasid tulemuste hindelise hindamise, aga samas on õpilased harjunud heade tulemuste eest pingutama.

Puudujäägid pedagoogilises ja materiaalses võimekuses. Distantsõppe üheks levinumaks barjääriks nimetati erivajadus. Lapsel oli erivajadus ja vanemal puudus pädevus teda koolitada. Lisaks sellele toodi välja, et takistuseks oli ka vajaliku tehnika ja internetiühenduse puudumine, madalad digipädevuse oskused nii lapsel kui vanemal. Jiao ja Zhou (2020) on oma uuringus välja toonud, et puuduliku arvutikasutusoskuse tõttu oli raske distantsõppega järje peal olla nii õpilasel kui lapsevanemal. USA uuringust selgus, et lapsevanemad pidid pandeemia tõttu ostma oma lapsele uue nutiseadme – enamasti tahvelarvuti (NortonLifeLock, 2020). Ka toodi välja, et osa uuringus osalenud lapsevanemaid ei suutnud lapsele tagada privaatset õppimisruumi (Parzewska, 2020).

Õpitulemused. Distantsõppe kvaliteedi ja kvantiteedi pärast tundsid vanemad muret. Nad leidsid tihti, et õpipingeid tekitas lastes liiga suur õppemaht. Samas on Kikas (2010) toonud välja, et liiga väike õppemaht pole ka hea, sest õpilane peab õppides kogema endale jõukohast pingutust. Kui seda ei ole, siis tulevikus võib tal olla raskusi keeruliste ülesannete lahendamisega. Vanemate hinnangul näitas Garbe'i jt (2020) uuring, et ekraaniõpe ei soodusta laste kirjutamis- ja suhtlemisoskuse arengut. Edukaks distantsõppeks oli oluline lapsevanema toetav suhtumine õpingutesse.

1.3 Distantsõppega toimetulek

Ameerikas Riikliku Vanemate Liidu läbi viidud uuringus tuli välja, et lapsevanemad soovivad õpetajapoolset üks ühele suhtlemist õpilasega, samuti täpsemaid selgitusi, kuidas nad täpselt õppima peavad. Uuringus leidsid lapsevanemad, et nende jaoks olid kõige tõhusamad suhtlusviisid telefonikõned, e-kirjad ja tekstisõnumid (Hawkins, 2020). Telekommunikatsiooni tehnoloogia edusammud on avanud võimaluse distantsõppes kasutada isiklikke ja grupiga suhtlemise võimalusi (Galusha, 1998). Novianti ja Garzia (2020) läbi viidud uuringus tuli välja, et veebis ülesannete tegemine ilma õpetajata tekitab raskusi, sest kõik ei saa materjalist aru ja ei oska ülesandeid sooritada. Siinkohal on oluline märkida, et tehnoloogia levik on kiirendanud distantsõppe mahu kasvu.

Bates (2005) on samuti välja toonud, et distantsõppe puhul on oluline roll tehnoloogial. Siinkohal võib rääkida distantsõppe meetodite jagunemisest kolmeks.

1. Esimeseks distantsõpe, milles kasutatakse üksnes tehnoloogiat. Selle meetodi puhul ei toimu õppuri ja kooli vahelist kokkusaamist, kasutatakse videoid ja õppurile tagasisidet ei anta.
2. Teiseks distantsõpe, kus kasutatakse digitaalseid või prinditud õppematerjale. Sellise variandi puhul annab õpetaja õppijale tagasisidet. See õppevorm on laialdaselt levinud.
3. Kolmandaks distantsõpe, milles kasutatakse kahepoolset kommunikatsiooni erinevate veebilahenduste teel või siis videokonverentsi. Selline variant meeldib õppuritele rohkem, sest tagasisidet saadakse kohe ja pidevalt.

Eestis on põhikooli riiklikus õppekavas digipädevust selgitatud kui suutlikkust kasutada digitehnoloogiat nii õppimisel kui ka kogukonnaga suhtlemisel; oskust leida ja säilitada digivahendite abil infot ning hinnata selle asjakohasust ja usaldusväärsust; olemist teadlik digikeskkonna ohtudest ning oskust kaitsta oma privaatsust (Põhikooli riiklik õppekava, 2020).

Hetkel Eestis pooleliolevad distantsõppe uuringud näitavad, et selle õppevormiga said paremini hakkama need õpetajad, kes olukorraga kiirelt kohanesid, ja need, kes olid juba varem õppijate digipädevustele rohkem tähelepanu pööranud (Erss, Saks, & Ümarik, 2020). Siinkohal on oluline välja tuua Hariduse Infotehnoloogia Sihtasutuse (HITSA) tellitud uuring info- ja kommunikatsioonitehnoloogia (IKT) kohta ülevaate saamiseks digioskuste õpetamisest üldhariduskoolides. Tulemustes selgus, et viiendik üldhariduskoolidest on otsustanud õpetada digioskusi juba I kooliastmes eraldiseisva aina. Samuti selgub tulemustest, et pooltes koolides tehakse seda II ja III kooliastmes (Leppik, Haaristo, & Mägi, 2017).

Osa koole ei suutnud distantsõpet rakendada sobival viisil, mistõttu osa õpilasi jäi tegelikult kodu-, mitte distantsõppele. Vanematele langes õpetajaroll, milleks nad valmis ei pea olema. Seega tõi distantsõppele saatmine välja puudused suure osa koolide õppetöö planeerimisel ja paindlikkuses (Künnapuu & Toots, 2020b).

Eesti Haridusfoorum (2020) viis läbi pilootuuringu õpilaste, õpetajate ja lastevanemate toimetuleku kohta kriisiaegses kaugõppes. Uuring näitas, et osa õpilasi oskas oma aega planeerida ja tuli selle õppevormiga ilusti toime. Künnapuu & Tootsi (2020b) artiklis tuuakse välja ka asjaolu, et õpetamine ei ole ainult oskuste ja teadmiste edasi andmine, vaid õppija hoiakute kujundamine, motivatsiooni sütitamine ja õppija juhendamine õpioskuste arendamisel. Kui aga lapsevanemal ei ole oskusi ega huvi neid pädevusi ja oskusi arendada, siis ei ole õigustatud talle panna koduõppekohustust. Distantsõppega lapsevanematele pandud kohustused näitasid neile, kui kehv on lugu õppija enesejuhtimise ja iseseisva õppimisega.

Distantsõppel puudub näost näkku kontakt õpetajate ja eakaaslastega ja see võib põhjustada motivatsiooniprobleeme (Galusha, 1998). Motivatsioonipuuduses õpilased jäid oma töödega hätta. Neid õpilasi pidid õpetajad ja vanemad tagant sundima ja õpetajal tuli nendega rohkem tegeleda. Tuli ette ka, et mõned õpilased „kadusid ära“ (Eesti Haridusfoorum, 2020).

1.4 Kooli ja kodu koostöö

Kevadisel 2020. a. distantsõppe perioodil hakkas väga olulist rolli mängima kooli ja kodu omavaheline koostöö. Kui enne saadi hakkama nii, et lapsevanemad ei osalenud koolielus väga aktiivselt, siis distantsõppega seoses langes suur osa õppetöö tulemuslikkuse saavutamisest lapsevanema õlgadele. Väga oluliseks sai, et lapsevanem võtab õpetajaga ühendust, kui laps ei saa kodutööks antud ülesandest aru, samuti jäi lapsevanema õlgadele lapse toetamine õppeülesannete edastamisel õpetajale, veebikeskkondadesse sisselogimine jms.

Koostöö kooli ja kodu vahel aitab õpilast väga palju. See on vastastikune protsess, milles kumbki pool peaks kuulama ja mõistma teise vaateid ja mõtteid. Lapsevanematele näitamine, et nende hääl on oluline, annab neile võimaluse teha ennast kuuldavaks (LaRoque, Kleiman & Darling, 2011). Siinkohal ongi oluline välja tuua, et kodu ja kooli koostööl on õpilase õppetulemuste saavutamisel väga suur roll. Kui koolil ja kodul on sarnane vaade haridusele ja kasvatusle, siis nende omavaheline koostöö annab lapse arengu toetamisel vajaliku turvalisuse ja ka innustuse edukaks õppimiseks. Koostöös koduga on koolil kaks põhirolli. Esimeseks rolliks on anda lapsevanemale oskused ja juurdepääs infole, et toetada lapse haridust, ning teiseks tunnustada lapsevanema õigust ja pädevust osaleda otsustamises (Sarv, 2016).

Samas on Lukk (2016) oma artiklis murekohana välja toonud asjaolu, et kui lapsevanemat ei ole kaasatud lapse koolihariduse omandamisse, siis see loob omakorda olukorra, kus lapse arengut toetavatel osapooltel ei ole ühesugune pilt. Hornby ja Lafaele (2011) on oma artiklis samuti välja toonud takistava tegurina lapsevanema ja õpetaja omavahelise suhtluse, sest nende eesmärgid ja arvamused võivad väga palju erineda. Neid lapsevanemaid, kes on rohkem seotud kooli tegevusega ja puutuvad selle käigus rohkem õpetajaga kokku usaldab ka õpetaja rohkem (Karakus & Savas, 2012). Bubb ja Jones (2020) toovad oma Norras läbi viidud uuringu tulemustes välja, et lapsevanematel oli juba varasemalt

õpetajaga head suhted ja pooled uuringus osalenud lapsevanemad uskusid, et need paranevad distantsõppe ajal veelgi.

Kodust tulevad lastega kaasa hoiakud, uskumused, väärtushinnangud ja ka käitumisharjumused. Seepärast on oluline, et kool kuulaks ka lapsevanemat, sest vanem on rohkem teadlik lapse eripärast ja kodusest olukorrast. Kooli ja kodu tihe infovahetus on probleemide ennetamise aluseks (Papsejeva, 2007).

Lukk (2008) on oma doktoritöös kirjeldanud põhjusi, miks on oluline kooli ja kodu omavaheline koostöö.

1. Esimeseks on toodud lapse ja perekonna tundmine, sest lapse arengu toetamiseks on vaja õpetajal tunda igat last ja tema perekonda.
2. Teiseks, lapsevanemate ja õpetajate koostöö puhul on oluline, et lapsevanemad tunnevad ennast vajalikuna ja neid hinnatakse.
3. Kolmandana on välja toodud kooli- ja kodu koostöövormide varieerimine, mis pakub lapsevanemale võimaluse kasutada temale sobivat viisi kooliga suhtlemiseks.
4. Neljandaks on lapsevanema ja kooli koostöö, kuhu alla tuleb lapsevanema kaasamine kooli arendustöösse.
5. Viies põhipunkt on usalduse loomine, kus arvestatakse iga osapoole vajaduste ja väärtustega.

Eelmainitud viis põhipunkti on väga olulised ja hea rakendada siis, kui koolid on avatud. Hiinas läbi viidud uuringus tõid lapsevanemad ja õpetajad välja, et distantsõpe on näost näkku õpetamisest erinev, sest õpetajate ja lapsevanemate roll muutub, suhtlemine on erinev ja juhendamine on teistsugune (Zhang, 2020). Merilo, Eisenschmidt ja Kikas (2021) on oma värskeimas uuringus toonud välja, et kevadine distantsõppe periood muutis tähenduslikumaks õpetaja ja lapsevanema koostöö, kus juhendatakse õpilast süsteemselt. Siin on oluline välja tuua, et mida parem koostöö on kooli ja lapsevanema vahel, seda edukam on ka õpilane distantsõppe perioodil õppetööga hakkama saamisel. Siit järeldeb, et lapsevanema ja õpetaja koostöö on väga oluline lapse edukal hariduse omandamisel, nii tavapärase õppemeetodi - kui ka distantsõppe perioodi ajal.

1.5 Lapsevanemate kogemused distantsõppes

Koolide ootamatu sulgemise järel läksid paljud koolid veebitundidele üle. See omakorda pani lapsevanemad, kes ise töötasid kodukontoris, raskesse olukorda. Veebitunnid eeldavad arvuti ja interneti olemasolu kindlatel kellaaegadel. Mis tahes ette tulevad tehnilised probleemid

võivad põhjustada lapse õppetööst kõrvale jäämise (Bhamani, Makhdoom, Bharuchi, Ali, Kaleem & Ahmed, 2020). Ka on peresid, kus pole võimalik tagada juurdepääsu tehnoloogilistele vahenditele, millele viitab ka Kimi ja Padilla (2020) uuring Põhja-Ameerikas. Nende uuringu tulemustes toodi välja, et sotsiaalmajanduslikel põhjustel ei suudeta kodus tagada tehnoloogilisi vahendeid, mida on vaja distantsõppel kasutada. Zhang (2020) on Hiinas läbi viidud uuringus välja toonud, et lapsevanemate jaoks oli murekohaks ka asjaolu, et kui oli probleeme internetiga, siis ei olnud õpetajal hiljem õpilase jaoks individuaalset aega, et anda tagasisidet õpitu kohta.

Boli (2020) uuring näitas, et kõik vanemad mõistsid, et distantsõppel on oluline jätkata hariduse omandamist, kuid selgus, et ikkagi said paremal järjel olevate perede lapsed oma vanematelt suuremat õpituge. Samuti olid neil soodsamad võimalused distantsõppeks (nt. hea internetiühendus ja isiklik arvuti). Ühe põhjusena leiti, et need vanemad, kellel on kõrgem haridus, on enesekindlamad lapsi koolitöodes aitama kui madalama haridusega vanemad.

Kesonen (2020) on oma artiklis kirjutanud, et lapsevanemad tõid välja suure õpikoormuse distantsõppe ajal. Samas oli ka neid peresid, kes said ilusti hakkama ja koormusega ei olnud probleemi. Wisconsin ülikooli uuringus „COVID-19 ja kaugõpe: lastevanemate kogemused pandeemia ajal“ väitis 62,3% lapsevanemaid, et veetsid rohkem kui ühe tunni päevas oma lapse kodusõppimise toetamiseks (Garbe *et al.*, 2020). Distantsõppe puhul tuleb arvestada ka asjaoluga, et stressitase on kõigil tavalisest kõrgem, mille pärast on paljudel õpilastel raske suures mahus kodutöid iseseisvalt teha (Kesonen, 2020). Letzel, Pozas ja Schneider (2020) toovad oma uuringus välja, et uute teemade õpetamine ei ole stressi tekitav ainult lapsevanematele, vaid ka nende lastele. Lisaks sellele toodi välja, et lapsevanemad pidid motiveerima oma lapsi õppima.

Bhamani jt (2020) uurimusest selgub, et lapsevanemaid häiris koolide äkiline sulgemine ja nad olid mures oma lapse igapäevase rutiini pärast. Garbe'i jt (2020) uurimuse tulemustest tuleb küll välja, et vanemad toetasid koolide sulgemise poliitikat, ehkki see pani neile suurema vastutuse, ja enamik vastajatest oli rahul koolipoolse toega, aga lapsevanematel oli raskusi vastutuse, õpimotivatsiooni ja õpitulemuste tasakaalustamisel. Selle probleemi vastu võitlemiseks tegid vanemad ise ajagraafikud, et tagada lastele tavapärane koolipäevarutiin.

Novianti ja Garzia (2020) uuringus tuli välja, et osa lapsevanemaid pakkus preemiat, et hoida õppimisel motivatsiooni üleval. Samas uskusid Bhamani jt (2020) uuringus osalenud vanemad, et kool jälgib igapäevaselt õpilase tegemisi ja see aitab lapsel mõista ülesannete õigeaks ajaks esitamise tähtsust. Siiski tõid lapsevanemad välja, et nad pidid hoolitsema kodutööde tegemise eest rohkem kui kunagi varem, sealhulgas töölehtede ja muude

ülesannete selgitamine lapsele. Letzel jt (2020) uuringus toodi välja, et distantsõpe pani lapsevanemad rohkem kogema stressi, sest nad pidid lisaks õpetaja rollile üle võtma ka igapäevase õpetamise kohustuse, millega kaasnes suur hulk väljakutseid.

Xie ja Yang (2020) toovad välja oma lastevanematega läbi viidud uuringus probleemi, kus sageli suunatakse distantsõppel olevaid õpilasi tegema tööd õpikute ja töölehtedega. See aga ei taga vajalikku õpitulemust. Novianti ja Garzia (2020) uuringus tõid lapsevanemad välja, et laste jaoks on kodu puhke- ja mängimise, mitte õppimise koht. Seal nad mängivad rohkem, kui õpivad. See muudab vanematel laste õppetegevuse organiseerimise raskeks. Osa vanemaid püüab lastele luua päevakava – õppimine, vahetund, mängimine.

Eriolukorraga seatud piirangud panid lapsevanemad planeerimata olukorda ja uude rolli. Uuringu sihtgrupiks on valitud algklassides õppivate laste lapsevanemad, kuna algklassilaste digipädevused on teiste kooliastmetega võrreldes madalamad. Seetõttu olenes distantsõppe edukus väga palju vanema(te) juhendamisest. Sellega seonduvalt on magistritöö eesmärgiks selgitada välja lapsevanemate kogemused distantsõppe ajal. Sõnastasin järgmised uurimisküsimused:

1. Kuidas kirjeldavad lapsevanemad oma lapse (või laste) toimetulekut õppetööga distantsõppe perioodil?
2. Millised puudused-raskused ilmnesh lapsevanematele distantsõppe perioodil?
3. Missuguseid ettepanekuid teevad lapsevanemad järgmiseks distantsõppe perioodiks?

Töö käigus uurin 2020. aasta kevade distantsõppe perioodi, mil kõik õpilased olid distantsõppel. Töö kirjutamise ajal, 1. märtsil 2021 saadeti koolid taas distantsõppele, aga esialgu jätkasid 1.–4. klassid kontaktõppega (nemad saadeti distantsõppele 11. märtsil ja lubati kooli tagasi 3. maist). Sellel kevadel on erandiks see, et õppetegevuseks võib kooli kutsuda õpilased, kes vajavad hariduslikke tugiteenuseid, kellel on õpetaja hinnangul vaja konsultatsioone õpitulemuste saavutamiseks või sooritada eksameid, praktikat, teste. Samuti jäävad sellel korral avatuks õpilaskodud ja koolid, kus on enamuses tõhustatud või eritoel õppivad õpilased (Koroonaviiruse levik ja..., 2021).

2. Metoodika

Uurimuse metoodikaks valisin kvalitatiivse uurimuse. Seda seetõttu, et uurimisobjektiks on uuritavate ehk lapsevanemate isiklikud kogemused distantsõppega perioodil kevad 2020.

Kvalitatiivse uurimistöö puhul ollakse huvitatud uuritavate arusaamade ja tõlgenduste mõistmisest ja uuringuid viiakse läbi uuritavate loomulikus keskkonnas (kodus või töökohal) (Laherand, 2008). Lähtudes eelnevast on minu hinnangul isiklike põhjenduste uurimiseks käesoleva uurimistöö puhul parim viis kvalitatiivne uurimus.

2.1 Valim

Valimi moodustamisel lähtusin uurimisküsimustest ning pidasin silmas, et teada soovin saada lapsevanemate kogemusi ja arvamusi distantsõppe perioodist. Uuringus kasutasin eesmärgistatud valimit, mis Õunapuu (2014) sõnul tähendab, et uuritavad on kindlatele kindlaksmääratud kriteeriumitele vastavad. Kriteeriumiteks oli, et uuritavad on 2020. a. kevadel põhikooli 1. kooliastmes õppivate laste lapsevanemad.

Uuringus osalejate leidmiseks pöördusin uuritava kooli 1. kooliastme õpilaste lapsevanemate poole, et saada nende nõusolek uuringus osalemiseks. Uuringus osales igast klassist (1.–3.) 3 lapsevanemat. Võtsin iga uuritavaga eraldi telefoni teel kontakti ja kirjeldasin uuringu eesmärki ja vajadust intervjuu salvestamist. Kõigile uuritavatele see sobis. Uuritavate taustaandmed on esitatud tabelis 1. Tabelis ei kajastu, palju oli peres lapsi kokku.

Tabel 1. Uuritavate taustaandmed

Uuritava pseudonüüm	Kooliealiste laste arv peres	2020. a. kevadel 1. kooliastmes õppivad lapsed	Vanema tööstaatus koroona pandeemia ajal
A	1	1	Kodune
B	2	1	Tööl
C	2	1	Kodukontor
D	3	2	Kodukontor
E	2	1	Kodukontor
F	1	1	Tööl
G	4	1	Kodukontor
H	1	1	Tööl
I	2	1	Tööl

2.2 Andmekogumine

Intervjueerimiseks nõusoleku saades leppisime uuritavatega kokku neile sobiva aja ja ka koha või veebikeskkonna, kus intervjuu läbi viia. Lähtudes COVID-19 pandeemiast ja kehtivatest piirangutest, siis nendega, kes ei soovinud silmast silma kokku saada, tegime intervjuu

veebikeskkonnas Google Meet. Intervjueeritavatest oli kuus uuritavat nõus silmast silma intervjuuga ja kolme uuritavaga tegime intervjuu veebikeskkonnas. Intervjueerisin ajavahemikus 11.–22. veebruar 2021. a.

Selleks, et saada teada lapsevanemate kogemusi 2020. a. kevade distantsõppe - perioodist, kasutasin andmete kogumiseks poolstruktureeritud individuaalintervjuud, kuna selle meetodi eeliseks on Lepiku jt (2014) järgi paindlikkus andmete kogumisel, mis annab vastavalt situatsioonile võimaluse lisada või muuta intervjuu käigus küsimusi (Lepik *et al.*, 2014). Selline meetod sobib paremini ka intervjueeritavale, kes saab vastata küsimustele oma olemusele sobivalt ja täpselt nii, nagu ta kõige olulisemaks peab (Laherand, 2008).

Hirsjärvi jt (2010) soovivad näost näkku intervjuud põhjusel, et see annab paindliku võimaluse vastavalt olukorrale ja vastajale andmekogumist korrigeerida. Lisaks on otsekontaktiga intervjuu puhul võimalik luua vaba õhkkond, mis soosib ausaid vastuseid. Seetõttu otsustasin ka mina kasutada näost näkku intervjuud. Otsekontakti puhul on mul võimalus jälgida intervjueeritavat ja selgusetuse korral täpsustada küsimust.

Murumaa-Mengel (2020) on videointervjuude puhul välja toonud, et ka nendes saab edukalt kasutada näost näkku planeeritavate kvalitatiivsete intervjuude võtteid ja põhimõtteid. Samuti on nende puhul suureks plussiks see, et videointervjuu võimaldab osaleda uurimuses nii, et ei pea saama uurimust läbi viia inimesega füüsiliselt kokku. Eriti oluline on videointervjuu võimalus just praeguses COVID-19 pandeemia olukorras. Samas tuleb arvestada ka puudustega, mis esinevad videointervjuude puhul: tehnilised viperused, kasutatava programmi töökindlus, katkendlik internetiühendus. Videointervjuu puhul, kui intervjueeritav ei soovi oma nägu näidata, võib ette tulla ka valiidsuse küsimus. Käesoleva töö puhul toimusid intervjuud uuritavatega otse vestlusena videokõne formaadis, kus olime nii uuritav kui mina oma näopildiga.

Intervjuu küsimused koostas ise ja kooskõlastasin oma juhendajaga. Lähtudes oma uuringu eesmärgist koostas in intervjuu kava. Intervjuu osad koosnesid järgnevast:

- 1) sissejuhatavad küsimused, mille eesmärgiks oli saada teada taustaandmeid (nt mitu last õppis 2020. aasta kevadel 1. kooliastmes);
- 2) põhiküsimustega intervjuu osa, et teada saada uuritavate kogemused oma lapse distantsõppe perioodist;
- 3) intervjuu viimases osas olid küsimused, mis puudutasid uuritavate ootusi ja ettepanekuid seoses uue distantsõppe perioodiga.

Intervjuu kava on esitatud lisa 1.

Valiidsuse suurendamiseks tegin kõigepealt läbi prooviintervjuu, et saada teada intervjuukava küsimuste arusaadavus ja selgus. Prooviintervjuuga sain harjutada intervjuu läbi viimist ja veenduda, kas minu intervjuuküsimused võimaldavad leida vastuseid minu uurimisküsimustele. Prooviintervjuu intervjueeritav vastas minu etteantud kriteeriumitele: ta oli 2020. aasta kevadel 1. kooliastme õpilase lapsevanem. Prooviintervjuu kestis 35 minutit. Peale prooviintervjuud vaatasime veel juhendajaga intervjuukava küsimused üle, sest mõni küsimus vajas parandamist. Peale seda hakkasin läbi viima põhiintervjuusid.

Intervjueeritavaga kohtudes, nii silmast silma kui ka veebi teel, tutvustasin talle oma uurimuse eesmärgi. Andsin intervjueeritavale teada ligikaudse ajalise kestuse ja küsisin luba salvestada veebiintervjuu või silmast silma kohtumisel diktofoniga. Selgitasin intervjueeritavatele kõike konfidentsiaalsusega seonduvat. Intervjuude ajaline pikkus oli kõige lühemal puhul 37 minutit ja kõige pikemal 54 minutit. Kuus intervjuud toimus silmast silma kohtumisel avalikus raamatukogus ja kolm intervjuud veebikeskkonnas Google Meet. Salvestatud intervjuud transkribeerisin. Pidasin ka uurijapäevikut, et analüüsida intervjuud pärast selle läbi viimist.

Pärast intervjuu läbiviimist andsin uuritavale teada, et võimalusel saab ta transkriptsiooni lugeda ja täiendada. Uuritavatest keegi seda ei soovinud. Intervjuu sissejuhatav osa ja lõpetamisfaas, kus ma tänan intervjueeritavat uurimuses osalemise eest, ei kajastu salvestisel ega transkriptsioonis, sest need ei anna uurimuse jaoks vajalikku infot.

2.3 Andmeanalüüs

Andmete analüüsimiseks valisin kvalitatiivse induktiivse sisuanalüüsi. Tekstiandmete tähenduste uurimiseks kasutatakse kvalitatiivset sisuanalüüsi (Laherand, 2008). Käesoleva magistritöö puhul on tekstilised andmed pärit individuaalintervjuudest. Intervjueeritava mõtete tervikliku mustri nägemiseks kasutasin kvalitatiivset sisuanalüüsi, sest selle teel püütakse saada ülevaade kogu uuritavast tekstist kui tervikust (Kalmus, Masso, & Linno, 2015).

Salvestatud intervjuud transkribeerisin Microsoft Wordi dokumendis 55 leheküljel, kasutades kirjastiili Times New Roman suurusega 12 ja reavahega 1,5. Kõige lühem transkriptsioon oli viiel leheküljel ja kõige pikem kaheksal leheküljel.

Transkriptsioonide andmete kodeerimisel kasutasin induktiivset lähenemist. Induktiivse kodeerimise protsessi käigus, toovad Kalmus jt (2015) välja, toimub teksti üksikasjalik lahti seletamine. Tekst jaotatakse osadeks kodeerimise käigus, mille eesmärgiks

on teksti põhjalik uurimine ja mõistmine. Kodeerimine algab teksti põhjaliku läbilugemisega, mille käigus märgitakse ära olulised laused ning antakse neile kood ehk märksõna.

Andmed kodeerisin QCAmapi programmi abil, kuna see annab võimaluse kasutada korduvaid koodi ning võimaldab andmete salvestamist automaatselt. Sellega hoiab kokku ka uurija aega (QCAmapi, s.a.). Andmeid analüüsisin uurimisküsimuste kaupa. Sisestasin QCAmapi keskkonda kolm küsimust, mille põhjal hakkasin tekste kodeerima. Esmalt lugesin tekstid läbi ja keskendusin kodeerimisel konkreetsele uurimisküsimusele. Peale seda märgistasin sobiva lause või lõigu – „1. klassi laps ei osanud nendes interneti keskkondades nigu liikuda, et põhiliselt sisse logida, otsida mis õppida on“ –, millele määrasin koodi nimetusega „Ei leidnud õppeülesandeid üles“.

Valiidsuse tagamiseks kasutasin kaaskodeerijat, kelleks oli minu juhendaja. Tema vaatas üle ühe minu kodeeritud uurimisküsimuse ja tegi ettepaneku, kui mõni kood vajab muudatust või juurde lisamist.

Kodeerimise käigus sain esimese uurimisküsimuse juures kokku 18 koodi, millest moodustasin 4 kategooriat. Teise uurimisküsimuse juures sain 21 koodi, millest moodustasin 3 kategooriat. Kolmanda uurimisküsimuse juures sain 16 koodi, millest moodustasin 3 kategooriat. Näide kategoriseerimisest on toodud tabelis 2.

Tabel 2. Näide tööle asumise motiivide kategoriseerimisest.

Kood	Kategooria
Ei leidnud õppeülesandeid üles Vähene arvutioskus Leidis ise üles õppeülesanded	Lapse digipädevuse oskus
Raskesti arusaadav ülesanne Õppimise maht Selgelt sõnastatud ülesanded Vajas lapsevanema tuge Ei saanud ülesandest aru	Ülesannetest aru saamine

Tulemused ja arutelu esitan uurimisküsimuste kaupa tulemuste peatükis. Saadud tulemuste ilmestamiseks on lisatud transkriptsioonidest väljavõtted intervjuueeritavate vastustest. Tsitaatide lõppu lisasin uuritavate pseudonüümi. Tsitaate on vähesel määral toimetatud arusaadavuse huvides.

3. Tulemused

3.1 Lapsevanemate kirjeldused laste distantsõppe perioodil õppetööga toimetulekust

Uurimisküsimuse „Kuidas kirjeldavad lapsevanemad oma lapse toimetulekut õppetööga distantsõppe perioodil?“ andmeanalüüsi tulemusena eristus neli kategooriat: 1) distantsõppega toimetulek, 2) lapse digipädevuse oskus, 3) õpetajapoolne tugi ja 4) ülesannetest arusaamine.

Distantsõppega toimetulek

Intervjueeritud lapsevanemate hulgas oli nii neid, kelle arvates distantsõpe sobis lapsele, kui ka neid, kelle kogemuse põhjal distantsõpe lapsele ei sobinud. Distantsõppe õnnestumisele aitasid kaasa ühelt poolt lapse kohusetunne ja teiselt poolt kooli ja õpetaja seatud kindlate reeglite olemasolu. Lapsevanemad tõid ka välja, et distantsõppe perioodi alguses oli laste õpimotivatsioon suurem, mida pikemaks aga distantsõppe periood kujunes, seda rohkem oli märgata, et lapsel kaob motivatsioon õppida.

Sobis, väga hästi, see toetas tema enesehinnangut, tema eneseusku. Ta sai keskenduda ilusasti oma tööle ja tulemused selles mõttes paranesid. (E)

Põhimõtteliselt oli nii, et esimesed kaks nädalat oli kõik tema jaoks väga põnev ja motivatsioon oli ka olemas. Mida pikemaks distantsõpe venis, seda enam oli näha, et motivatsioon hakkas ära kaduma. (A)

Mai lõpus oli nii, et ta ei viitsinud enam mitte midagi teha, et ta lihtsalt ütles, et jälle ma pean tulema seda Miksikest tegema ja ta oli nii tüdinunud, et ta enam ei leidnud motivatsiooni, et viimased pingutused teha. (G)

Intervjueeritud lapsevanemad tõid seoses distantsõppega välja ka selle sobivuse olenemise lapse vanusest. Näiteks arvati, et algklassilaste jaoks oli distantsõppega toimetulek keerulisem, kuna laps ise üksinda sellega toime ei tulnud. Kui lapsevanem oli tööl, siis need asjad, mida laps iseseisvalt teha ei osanud, tegi ta õhtul vanemaga koos. Samas tuli ka ette, kus laps helistas vanemale, et küsida, kuidas ta peab antud ülesannet lahendama. Tuli ette, kus lapse õppimisse oli kaasatud kogu suguvõsa.

Kui ta päeval millegagi hakkama ei saanud, et on nagu küsimusi, siis õhtul vaatasime asjad üle. (I)

Kodutööde puhul ta ikka pidevalt helistas mulle ja uuris, et kuidas ma seda pean nüüd tegema. Me ikkagi kõik koos, ta helistas mulle, siis ta helistas isale, siis meil oli kokkulepitud, et saab vanaemale helistada, vanaisale helistada, tädile saab helistada, onule saab helistada. (H)

Distantsõppe tegi laste jaoks raskemaks see, et lapsed tundsid puudust sõpradega suhtlemisest ja kodust välja ei saanud.

Kui see on ikka kuu aega, siis laps väsib ära, ta tahab omaealiste seltskonda näha, oma klassikaaslasi, õpetajat ja kodus istumine muutub talle masendavaks. Tänapäeva laps tahab ikkagi põnevust ja teisi lapsi näha. (A)

Lapse digipädevuse oskus

Ühe olulise teemana tõstatus lapsevanemate intervjuudest laste digipädevus, millel oli oluline roll õppeülesannetega toimetulekul. Lapsevanemate sõnul mängivad lapsed küll arvutis erinevaid mänge, aga uuringus osalenud lapsevanemad kirjeldasid olukordi, kus lapsed ei leidnud õppeülesandeid üles, sest laste arvuti kasutamise oskused ei olnud veel piisavalt head. Oli ka neid lapsi, kes leidsid ise oma õppeülesanded üles ning selleks vanemate abi ei vajanud, aga vajaliku info otsimisega kõik lapsed siiski toime ei tulnud (sh ekooli kasutamise ja õpiülesannete üles leidmisega).

1. klassi laps ei osanud nendes interneti keskkondades liikuda, et põhiliselt sisse logida, otsida, mis on õppida. (A)

Arvuti kasutuse oskus oli üks takistus. Kui oli pandud mõni ülesanne Stuudiumis eraldi Tera kausta, siis tema ju ei osanud seda seal vaadata ja teha. (B)

Ülesannete otsimisel sai ka hästi hakkama, et need ta leidis ise ülesse, sellega ei olnud tal üldse probleeme. (C)

Õpetajapoolne tugi

Ühe probleemikohana tõid uuringus osalenud lapsevanemad välja õpetajapoolse väikese toe lastele. Nii kirjeldasid lapsevanemad olukorda, kus õpetaja ja lapse vaheline suhtlus praktiliselt puudus. Samas märkisid lapsevanemad oma laste puhul, et lapsed ootasid õpetajapoolset suhtlust.

Õpetaja ja lapse vahelist suhtlust ju praktiliselt ei olnud. Kui küsimus tekkis, sai alati küsida, seda loomulikult, seda sai teha, aga jah, puudus selline otsene suhtlus. (C)

Õpetaja kirjutas ühe korra vist äkki, meilile, saatis kirja, et kuidas läheb? (G)

Samas ega muusika õpetaja ega inglise keele õpetaja ei kirjutanud ega uurinud kordagi, et milles on see probleem, et see tegemata on, et nemad nagu individuaalselt ei võtnud kordagi ühendust. (H)

Samuti toodi välja, et õpetaja ei kontrollinud laste tehtud töid ning ei andnud neile tagasisidet, sest töid ei olnud vaja kuhugi üles laadida. Lapsed lihtsalt lahendasid õpetaja poolt antud töövihiku ülesandeid. Uuringu tulemustes toovadki lapsevanemad murekohana välja, et kui laps teab, et õpetaja ei kontrolli töid, siis ta ei pea neid ka tegema.

No tegelikult ei toimunudki sellist tagasisidet, et õpetaja ei soovinud näha mingeid ülesandeid. (A)

Kas kõik lapsed ikkagi õpivad sellel ajal, kui õpetaja ei anna tagasisidet, selle kohta, kas see on õpitud. Ei pidanud ju töid esitama. (E)

Kunst ja tööõpetus neid, neid otseselt kontrollida ei saanud siis ta neid ei teinud ja jäi ka tegemata tegelikult neid eesti keele asju ja matemaatika töövihikust. (G)

Ülesannetest aru saamine

Uuringus osalenud lapsevanemad tõid oma laste puhul välja olulise asjaoluna, et õppimise maht oli vastavalt klassile piisav. Näiteks tõid lapsevanemad välja, et nende laps vajab vanema abi vaid mõne raskesti arusaadava ülesande puhul, aga samas toodi välja, et tuli ette ka olukordi, kus lapsevanemgi ei saanud ülesandest aru.

Mõnikord oli maht väike aga ülesanded keerulised aga mõnikord suurem maht ja siis ülesanded olid lihtsamad. (H)

Päris ausalt tuli üks ülesanne, millest ka mina ei saanud aru, see oli Opiqu ülesanne, oli selline, mida ka mina ei osanud teha. (G)

Väga raskelt seletatud ülesanded töövihikutes, lapsel oli väga raske üksinda sellest aru saada. (B)

Uuringus osalenud lapsevanemad tõid välja murekoha, et algklassilapse jaoks on iseseisev õppimine raske, kuid märkisid siiski, et pidev õpetajapoolne tugi toetab nende laste toimetulekut distantsõppega.

3.2 Raskused, mis ilmnesisid lapsevanematele distantsõppe perioodil

Uuringu teisele küsimusele „Millised puudused-raskused ilmnesisid lapsevanematele distantsõppe perioodil?“ tuli andmeanalüüsi teel välja kolm kategooriat: 1) lapsest tulenevad mured, 2) lapsevanemate toimetulek ja 3) õppesisust ja õppekorraldusest tingitud mured.

Lapsest tulenevad mured

Intervjueeritud lapsevanemad tõid murekohana välja, et nende laps ei saanud õppeülesannete lahendamiseks üksi hakkama. Lapsevanemad tõid välja, et iseseisvalt õppides ilmnes raskusi matemaatika kui ka eesti keele õppimisel. Uuringus osalenud lapsevanemad tõid veel välja olukordi, kus laps pidi ootama nii kaua, kuni lapsevanem tuli töölt koju, et teha ära kodune ülesanne, millest ta aru ei saanud.

Matemaatika oli kõige suurem raskus meie jaoks. Sellega ei saanud laps iseseisvalt hakkama, sest tema jaoks olid kirjeldused liiga keeruliselt kirja pandud. Teine raskus oli muidugi kirjatehnika, sest uusi tähti mida ta varem polnud teinud, siis neid ta ei osanud teha. (B)

Ta ei saanud aru mõnikord nendest asjadest ja see oligi nagu kõige raskem, et ja kui ta polnud päeva jooksul ka kedagi kätte saanud, kes oleks osanud teda aidata, siis tal oligi keeruline, et siis kui ma tulin õhtul kella viiest koju, siis me tegime koos edasi neid. (H)

Samuti toodi uuringus osalenud lapsevanemate poolt veel olulise raskusena välja, et nende laps ei olnud varem kasutanud õppimiseks internetikeskkonda ja sellega seoses oli probleeme õppeülesannete leidmisega kindlas keskkonnas, tööde salvestamise ja saatmisega.

Esialgu oli sisse logimine probleemne ja et kas Miksikeses oli, et kas ta salvestas oma töö või mitte. Oli nagu esialgu keeruline, et vahel jäi see salvestusnupp või siis Tera keskkonnas oli ka, et jäi see salvestamine või mingisugune lõpp nupukene vajutamata. (I)

Laps ei osanud ise Stuudiumissegi minna ja siis sealt veel eraldi kausta minemine oli tema jaoks keeruline. (A)

Intervjueeritud lapsevanemad tõid seoses distantsõppega veel välja olulise murena, et laps ei olnud huvitatud õppimisest. Lisaks sellele toodi veel murekohana intervjuudes välja, et lastel hakkas õpimotivatsioon kaduma.

Lõpuks kui hakkasid need ülesanded kordama, näiteks need Miksikeses ülesanded ta oli seal ära teinud A osa ja B osa ja C osa sellel ühel ja samal ülesandel, et siis need läksid nii üksluiseks, et ta ütles ka ma olen juba seda teinud, miks ma seda jälle teen, et ma enam ei taha seda teha. (G)

Mida pikemaks see asi kujunes, seda rohkem ma arvan tuli seda nurinat ka, et jälle ma pean tegema jne, et jah motivatsiooni, seda oli vahepeal raske leida. (I)

Uuringus osalenud lapsevanemad tõid veel välja, et nende laps ei teinud ära kõiki õpetaja poolt antud koolitöid ja põhjenduseks tõi ta, et on seda juba teinud- või, et õpetaja nagunii ei kontrolli seda. Samuti toodi murekohana lapsevanemate poolt välja, et lastel esines distantsõppe perioodil kodus õppimisega keskendumisraskused.

Tema oleks tahtnud sellel ajal ainult mängida, sest kodus õppimine pole tema rida. Ta ei tee üksinda mitte midagi, ta ütleb, et ei oska ja ei tee midagi. (F)

Kodus ongi, et keskendumine läheb mujale, keskendutakse muudele asjadele, süüakse või mida iganes ja multifilmid tulid vahele. (I)

Lapsevanemate toimetulek

Uuringus osalenud lapsevanemad tõid intervjuudes välja, et kevadine eriolukord ja koolide sulgemine pani väga suure vastutuse lapse õppimise osas just lapsevanematele.

Lapsevanemad kirjeldasidki olukorda, kus nad olid lisaks lapsevanema kohustusele nüüd distantsõppe perioodil ka õpetaja rollis. Lapsevanemate jaoks oli see väga keeruline aeg.

Tundsin ennast kui õpetaja, kokk, koristaja ja siis tuli veel ema rolli ka täita. Minu pärast või jäägugi klassi kordama, sest see on juba naljanumber, sest lapsevanem ei ole ikka mingi õpetaja. (F)

See aeg tekitas meile kogu perega täiega pinget juurde. (H)

Õpetaja, ema, kokk, ühesõnaga kõik see mis muidu on jagunenud erinevate inimeste vahel. Ma olin iga päev väga väsinud, lähen töölt koju, hakkan perele süüa tegema, samal ajal lapsega õppima, siis kell üheksa tahaksid, et kõik magaksid pool kümme hiljemalt, sest kuna veel väiksem laps on, kes läheb hommikul lasteaeda, et suht raske ikka oli. (B)

Ühe olulise teemana tõstati lapsevanemate intervjuudest lastega õppimise temaatika.

Lapsevanemad tõid välja asjaolu, et nad ei osanud last õpetada nii nagu vaja. Samuti toodi välja olukordi, kus ei olnud alati ka võimalik kohe last aidata, kui ta seda soovis.

Ma ei saanud võibolla kohe aitama tulla, kui ma ise tegin oma tööd või kui ma teise lapsega tegelesin. (D)

Lapsevanematelgi on raske aru saada vahepeal lapsele antud ülesandest siis mida ma veel lapsele siis õpetan. (F)

Uuringus osalenud lapsevanemad tõid veel välja olulise murekohana oma tööülesannete täitmise. Näiteks oli intervjuueeritud lapsevanemate hulgas nii neid, kes pidid käima tööl kohapeal, kui ka neid, kes olid kodukontoris. Lapsevanemad, kes pidid tööl kohal käima, kirjeldasid, et tööl kohal käies ei olnud võimalik neil last koolitöödega aidata nii, et see ei segaks nende töökohustusi. Sama murekoha tõid välja ka lapsevanemad, kes olid kodukontoris, ja tunnistasid, et nende tööülesanded kannatasid, kuna laps vajab õppeülesannete tegemisel abi.

Minul ei olnud mitte midagi muutund, ma pidin ikkagi töö juures kohal käima ja no mõni päev oli selline, et tööülesanded, siis vaikselt neid tegin jah, siis pool päeva läks tööl õppimise peale. (H)

Kodune olukord ikka segas ja ega ju laps ka ikka helistab siis kui ta tunneb, et ta ei oska aga ega ta ju ei tea, mis ma siis just tööl teen. (B)

Lapsevanemate poolt toodi intervjuudes välja ühe murekohana laste õpimotivatsiooni tõstmine. Selleks tuli lapsevanemal leida lahendusi, kuidas hoida lapse õppimise motivatsiooni distantsõppe perioodi lõpuni. Lapsevanemad püüdsid lapse motiveerimiseks kasutada kiitust kui ka erinevaid kokkuleppeid. Mõne lapse puhul oli motivaatoriks, kui ta saab pärast õppimist arvutimängu mängida.

Koolivaheaja nädalast tagasi distantsõppele koduses keskkonnas, siis oli väga raske ja aga siis me tegime noh põhimõtteliselt paberi peale kokkuleppe, et kui ta õpib selle distantsi perioodi lõpuni, mis tema siis põhimõtteliselt auhinnaks saab ja see tegelikult motiveeris teda kõige rohkem. (A)

Vahepeal oli seda prääniku meetodit ja nagu selgitust, et see on lihtsalt vaja ära teha ja noh, et nii lihtsalt on. Vahepeal siis ka sellised virtuaalsed ülesanded teemade kordamiseks, et erinevad virtuaalsed mängud matemaatikas näiteks, et see selline ekraaniga mõjutamine nagu toimis (E)

Ikkagi pidevalt tunnustasin teda, et tal ei tekiks sellist langust, et noh, et teen aga keegi ei märka seda. (H)

Õppesisust ja õppekorraldusest tingitud mured

Uuringus osalenud lapsevanemate intervjuudest kerkis ühe olulise murena ka õppekorraldusega seonduv. Lapsevanemate hinnangul sisestati õppimine liiga hilja ja samuti olid õppeülesanded sisestatud erinevatesse kohtadesse. Näiteks toodi välja, et üks õpetaja pani õppimise koduste tööde alla, aga teine õpetaja tunnitöö alla.

Põhimõtteliselt korraldus oli, et õppimine tuli Stuudiumisse, aga see õppimine ei tulnud põhiliselt kohe hommikul, vaid ta tuli mingi kümne-üheteistkümne ajal, mis tegelikult väga minu lapsele ei sobinud. (A)

Mida võiks nagu parendada on see, et oleks nagu ühtselt, et olgu siis näiteks tunni tegevuste all võiks olla kirje distantsõpe ja näiteks kodutööde alla ilmuvad kõik need asjad, mida tuleb teha, et mõnel õpetajal oli vahest nii ja vahest naa ning vahest paralleelselt. (D)

Uuringu intervjuudes tõid lapsevanemad veel ühe murena välja, et algklasside laps ei ole pädev iseseisvalt erinevatest kohtadest oma koduseid ülesandeid üles leidma. Näiteks leitigi, et laps ei ole seda varem teinud, ja seetõttu on see tema jaoks raske.

See oli võibolla kõige selline problemaatika, et põhimõtteliselt ta ei osanud, ta ei olnud seda kunagi teinud ja noh me koos ka nagu polnud läbi teinud. (A)

Intervjueeritud lapsevanemate kogemused veebitundidega erinesid. Nii oli intervjueeritud lapsevanemate hulgas neid, kelle lapsel ei toimunud veebitunde, kui ka neid, kelle lastel toimusid videotunnid. Nendel, kellel toimusid veebitunnid, oli õpetaja ette valmistanud tunni teemad, mida koos õpilastega teha. Ajaliselt oli lapsevanemate jaoks videotunni pikkus piisav ja mõned lapsed jäid veel pärast tundi omavahel Meet keskkonda juttu ajama. Intervjuudes tõid lapsevanemad ka välja, et need, kellel videotunde polnud, oleksid neid soovinud.

Ei toimund videotunde aga ma arvan, et lapse jaoks oleks vahelduseks olnud väga hea, tal muutus võibolla natuke liiga rutiinseks see periood. (A)

Toimusid veebitunnid Meet keskkonnas. (E)

Klassijuhataja tunnid toimusid, samas need ei olnud kohustuslikud aga lapsele meeldis ja jäid seal peale veebitunde sõpradega juttu ajama. (D)

Lapsevanemad tõid ka välja, et osa ülesannete puhul ei olnud õpetaja märkinud juurde tähtaega, mis tekitas omakorda lapses segaduse, mis ajaks tuleb see ära teha. Lapsevanemad kirjeldasid, et algklasside lapse jaoks on väga oluline näha ülesande esitamise kuupäeva, sest siis saab selle märkida kui esitatud töö.

Kui on selline pikaajaline ülesanne antud, et siis ära määratleda üsna täpselt, et mis ajaks on see siis vaja lahendada. (D)

Kokkuvõttes tõid lapsevanemad intervjuudes välja, et see periood kujunes liiga pikaks ja nende lastele oli õpetajapoolne suhtlus puudulik. Lapsevanemad tundsid puudust sellest, et kõik ülesanded oleksid leitavad ühest kohast, nt tunnikirjelduse alt, ning et õpetaja tagasiside tehtud ülesannetele oli laste motiveerimiseks oluline.

3.3 Lapsevanemate ettepanekud järgmiseks distantsõppe perioodiks

Kolmandale uurimisküsimusele „Missuguseid ettepanekuid teevad lapsevanemad järgmiseks distantsõppe perioodiks?“ tuli välja kolm põhikategooriat: 1) koolipoolne toetus, 2) õppetöö korraldus ja 3) õppetöö sisulised teemad.

Koolipoolne toetus

Lapsevanemate kogemused seoses koolipoolse toetusega olid erinevad ja sõltusid klassijuhatajast. Oli nii neid lapsevanemaid, kelle lapsel oli olemas õpetaja igakülgne tugi, kui ka neid, kelle lapsel õpetaja tugi puudus. Lapsevanemad tahaksid distantsõppe perioodil tihedamat koostööd kooli ja kodu vahel.

Ootame, et laps, kool ja õpetaja suudaks ise omavahel hakkama saada, et laps mõistaks oma kohustusi ja tegeleks nendega ise, või küsiks õpetajalt abi. (I)

Uuringus osalenud lapsevanemate intervjuudest tuli välja, et osa algkooliõpetajaid oli teinud veebitunde ja edukalt. Lapsevanemad tõid intervjuudes ettepanekuna välja, et need õpetajad, kes edukalt viisid läbi veebitunde, jagaksid oma kogemusi ka teistele õpetajatele.

Need õpetajad, kes on edukalt videotunde teinud, jagada oma siseinfot ka teistega, et kuidas ta seda tegi. (C)

Intervjueeritud lapsevanemad tõid seoses veebitundidega välja ka vaheldusrikkuse. Näiteks arvati, et algklasside laste jaoks on see põnev ja motiveeriv ning annab võimaluse kohtuda klassikaaslaste ja õpetajaga.

Mina arvan, et veebikeskkond oleks selline vaheldusrikkam ja rohkem võibolla motiveerib, et tullagi näiteks sellel kellajal sinna veebikeskkonda, näeb õpetajat ja näeb ka võibolla teisi klassikaaslasi. (A)

Ühe ettepanekuna tõstatus lapsevanemate intervjuudes ürituste läbi viimine veebikeskkonnas. Lapsevanemad kirjeldasid, et selliseid veebiüritusi oli distantsõppe perioodil olnud ja seega tehti ettepanek, et kui selline distantsõppe periood taas tuleb, veebiüritusi korraldada iga tähtpäeva kohta, mis jääb selle aja sisse. Uuringus osalenud lapsevanemad selgitasid, et sellised veebikeskkonna üritused tekitavad õpilastes ühtse tunde.

Kui nüüd distantsõppe perioodi jääb mõni tähtpäev (kooli sünnipäev), siis võiks proovida Zoomi kogunemist, et üks õpetaja on moderaator ja näiteks direktor peab kõne kooli sünnipäeva puhul. (D)

Õppetöö korraldus

Ühe olulise ettepanekuna tõstatus lapsevanemate intervjuudes arvutitunni lisamine tunniplaani juba alates 1. klassist. Lapsevanemad tegid selle ettepaneku, sest lapsed küll kasutavad arvutit igapäevaselt, aga vajaliku info otsimise teadmised puuduvad. Intervjuudes tõid lapsevanemad ettepanekuna ka välja, et mitte kasutada distantsõppe ajal veebikeskkondi, mida pole varem kasutatud.

Kool võiks panna juba 1. klassis lastele arvutitunni, sest distantsõppe ajal on ikkagi vajalik arvuti oskus, kuid kooli minnes esimesse klassi, siis laps ei oska arvutit kasutada. (B)

Kui õpetaja tahab kasutada Tera kausta, siis peaksid lapsed seda juba praegu koolis õppima seda kasutama, et oskaks sinna postitada oma asju. Näiteks kui laps kasutab

arvutit ja ütleme, et ta peab tegema telefoniga pildi ja õpetaja ütleb, et see tuleb mulle nüüd sinna saata, siis kui laps reaalselt kasutab kodus arvutit, siis see telefonist pildi arvutisse saamine, no ma ei tea, see ei ole niimoodi, et lihtsalt läheb. Iga õpetaja teab mida ta on lastega teinud ja mida ta siis nende käest nõuda saab. Minu arust ei saa nõuda asju, mida sa ei ole enne lastega läbi teinud. (G)

Lapsevanemate intervjuudes tehti ettepanek korraldusliku poole pealt, et distantsõppe ajal asetada suurem rõhk põhiainetele. Lapsevanemad pidasid ettepaneku all silmas, et loovainetes anda üks pikaajsem ülesanne, mida laps saab teha kiirustamata.

Pigem rohkem eesti keelt ja matemaatikat, kui neid kunsti tegevusi, et õpetaja võib panna omad soovitusel ja määrata pikema perioodi ülesande valmis saamiseks. (E)

Uuringus osalenud lapsevanemad lisasid intervjuudes, et õpiabi vajavatele õpilastele tuleks võimaldada kontakttunde. Samas toodi välja, et kevadisel (2020) distantsõppe perioodil oli riigis välja kuulutatud eriolukord, mille tõttu ei saanud koolimajja kedagi lubada ja seetõttu ei olnud võimalik nõrgemaid õpilasi kooli kutsuda. Samas loodavad uuringus osalenud lapsevanemad, et uuel distantsõppe perioodil annab valitsus selle võimaluse.

Samas nõrgematel õpilastel võiks olla ikkagi mõni kontakttund koolis koos õpetajaga. (B)

Õppetöö sisulised teemad

Õppetöö sisuliste teemade kohta tegid uuringus osalenud lapsevanemad intervjuudes ettepaneku minna õppetöös teemadega edasi. Näiteks toodigi välja, et liikuda õpikus olevate teemadega edasi ja mitte jääda ainult kordamise juurde. Lapsevanemad pidasid siinkohal oluliseks vaheldusrikkust, sest kordamisega lapsed väsivad ja see on üks põhjus lapsel õpimotivatsiooni languseks.

No kevadel oli muidugi hästi palju kordamist, et hästi palju, et kordame, kordame ühte, teist ja kolmandat. Tegelikult ikka tuleks minna edasi mingite asjadega, et päris kordamise peale ei saa jääda. (G)

Lapsevanemad tõid intervjuudes välja ka ühe ettepanekuna selle, et pikaajalised ülesanded tuleks määrata kindla kuupäevaga. Intervjuudes toodi põhjenduseks välja, et kui ei ole kuupäeva, siis pole teada, mis ajaks laps peab ülesande ära tegema. Samuti tõid lapsevanemad ettepanekuna välja, et algklasside lastele ei pandaks kellaajalise piiranguga ülesandeid. Seda põhjendati asjaoluga, et igal lapsel ei ole lapsevanemat kodus või on interneti ühendusega probleeme.

Kindlasti olukorras, kus ei tea kui kaua kestab, siis võiks olla see selgus, et noh näiteks liikumispäeviku pidamine, kas see on siis kuu aega või kaks nädalat, kas nädalavahetus ka, või nädalavahetusel mitte. Kas vaheajal ka või mitte? Et noh sellised küsimused, et kui on selline pikaajaline ülesanne antud, et siis ära määratleda üsna täpselt, et kuidas see siis lahendada. (D)

Et ei oleks sellist ranget kellaaja piirangut nagu, et sellel kellaajal on nüüd vaja kähku ära teha. (H)

Ettepanekuna tõid lapsevanemad välja veel seda, et õppeülesanded tuleks panna kodutööde alla. Lapsevanemad selgitasid, et mõnel õpetajal olid need ühes kohas ja teisel jälle teises kohas. Kui ülesanded on ühe koha peal, siis laps näeb, mis tal on teha, ja ei pea hakkama neid veel teistest kohtadest otsima hakkama.

Tegelikult mõned asjad olid seal koduste tööde all ja mõned tunni tegevuste all, et mida võiks nagu parendada on see, et oleks ühtselt. Olgu siis näiteks tunni tegevuste all kirje distantsõpe ja näiteks kodutööde alla ilmuvad kõik need asjad mida tuleb teha. (D)

Uuringus osalenud lapsevanemad tõid olulise ettepanekuna intervjuudes välja veebitundide korraldamise ka algklassides. Seda seepärast, et õpetaja oskab seal lapsele uut teemat õpetada nii, nagu peab. Veebitunnis on lapsel võimalik ka otse õpetajalt küsida, kui ta mõnest asjast aru ei saanud.

Kindlasti mida ootaks, on videoõpped ja mida ma olen ka maininud, et ma väga ootaks, et tehakse videotunde. Nt. matemaatikas. 1. klassis võiks olla igas aines 1 videotund nädalas, ma kujutan ette, et neile see väga meeldiks. (C)

Õpetajaga koos õppimine veebitunnis, et seda võiks rohkem olla (E)

Oleks mingid videotunnid näiteks, et lapsed saaksid omavahelgi suhelda. No mitte, et nad ei suhtleks, nad suhtlevad küll vabal ajal ja mängudes, aga võibolla siis õpetaja juhendamisel nii öelda ja just, et kui on mingi uus osa siis selgitused (G)

Sellisel juhul võiks olla vähemalt matemaatikas videotund, sest see oli meie jaoks väga raske (B)

4. Arutelu

Uuringu eesmärgiks oli välja selgitada lapsevanemate kogemused distantsõppe perioodiga toime tulekul.

Käesoleva uuringu tulemuste analüüsimise käigus tuli välja, et lapsevanemate jaoks oli suur murekoht, et kevadel 2020. a. distantsõppele jäädes langes suur kohustus just nende õlgadele. Lapsed oleksid nagu olnud koduõppel, mitte distantsõppel, sest distantsõppe ajal teeb lastega tööd õpetaja ja koduõppe ajal lapsevanem. Enamik õpetajaid aga videotundi ei teinud ja laps pidi asjadest ise või vanema abiga aru saama. Lapsevanemad olid olukorras, kus nad pidid vastutama lapse õppimise eest ja see polnud nende vaba valik. Siinkohal on Künnapuu ja Toots (2020a) välja toonud, et tavaliselt valivad lapsevanemad koduõppe teadlikult ja võtavad kogu vastutuse oma lapse õppimise eest vabatahtlikult enda kanda.

Vanematele langenud vastutus õppimise eest distantsõppe perioodil tekitas probleeme lapsevanemate töökohustuste täitmisega. Uuringus osalenud lapsevanemad tõid välja, et nende töökohustused hakkasid kannatama, kuna oli vaja juhendada last koolitööde tegemisel, sest mõned ülesanded olid nende lapse jaoks keerulised. Lapsevanemad tundsid kevadisel distantsõppe perioodil pingeid ja ülekoormust, kõigega tuli ise hakkama saada. Sama murekoha tõid Garbe jt (2020) välja oma uuringus, kus uuritavad kirjeldasid vastutuse jagamisega kaasnevaid pingeid ja ülekoormust.

Uuringu tulemustes selgus, et kool oli väga hästi valmis distantsõppe kohandamiseks just digivahendite osas. Samuti tõid intervjuudes lapsevanemad välja, et kool tagas tahvelarvuti laenutuse, kui lapsel puudus kodus vajalik digivahend õppetöö läbiviimiseks. Sama lähtekoha on välja toonud ka Bates (2005), et distantsõppe puhul on oluline roll tehnoloogial.

Samas selgus uuringu tulemustest, et kõigil lastel ei ole arvutioskused nii head, nagu seda distantsõppel vaja oli. Ka Zhou (2020) tõi oma uuringus välja puuduliku arvutikasutamise oskuse, mille tõttu oli raske distantsõppega järje peal olla nii õpilasel kui lapsevanemal.

Lisaks tuli uuringu tulemustes välja, et puudu jäi ka õpetajate digipädevusest: anti ülesandeid, mis olid laste jaoks rasked ja millest nad aru ei saanud, aga veebitundi õpetajaga ka ei olnud, kes ülesande lahti seletaks. Siinkohal saab toetuda Novianti ja Garzia (2020) uuringule, kus tuli samuti välja asjaolu, et veebis ülesannete tegemine ilma õpetajata tekitab raskusi, sest ei saada materjalist aru ja ei osata ülesannet sooritada. Samas nentisid käesolevas uuringus osalenud lapsevanemad, et õpetajatele oli see samuti raske üleminek. Ka Kesonen (2020) on välja toonud, et COVID-19 pandeemia pani õpetajad päevapealt oma tööd ümber korraldama.

Uuringu tulemustest tuli välja, et nendel õpilastel, kes olid oma õpetajaga juba kasutanud erinevaid veebikeskkondi, oli lapsevanemate sõnul lihtsam toime tulla ka distantsõppega. Sama asjaolu on oma pooleliolevas distantsõppe uuringus välja toonud ka Esse jt (2020), et need õpetajad, kes olid varasemalt juba õppijate digipädevustega rohkem tegelenud, tulid distantsõppega paremini toime.

Uuringus osalenud lapsevanemad tegid koolile ettepaneku alustada arvutitundidega juba alates I kooliastmest, sest ilmselt tuleb distantsõpet veel. Kui laps saab juba 1. klassist arvutitundides osaleda, oskab ta juba ise leida oma ülesanded üles. Lapsevanemate ettepanekut toetab see, et HITSA tellitud IKT uuringu järgi on viiendik üldhariduskoolidest juba otsustanud õpetada digioskusi I kooliastmes eraldiseisva aiena (Leppik *et al.*, 2017).

Uuringu tulemustes selgus, et õppemahu osas olid kõik intervjuueeritavad nõus, et seda oli piisavalt algklasside õpilase jaoks ja oli ka jõukohane. Siinkohal saab märkida, et Kesoneni (2020) artiklis läksid lapsevanemate arvamused seoses õppemahu suurusega lahku: oli neid, kes pidasid õppemahtu suureks, ja ka neid, kes piisavaks. Käesolevas uuringus osalenud lapsevanemad jäävad artiklis välja toodud lapsevanemate gruppi, kelle lastel õpikoormusega probleemi ei olnud. Samas tõid lapsevanemad välja, et kogu distantsõppe perioodil käsitleti peamiselt kordavaid teemasid ja uut osa edasi ei võetud.

Murekohana selgus käesoleva uuringu tulemustest, et lapsele anti kindla kellaajaga ülesanne, mis tuli ära teha piiratud aja jooksul, mis oli paindumatu, ja lapsel ei olnud võimalik seda hiljem teha. Uuringus osalenud lapsevanemad tõid välja, et selline kindel ajapiirang ei sobi algklasside õpilasele. Sama seisukoht tuli välja ka Künnapuu ja Tootsi (2020a)

lapsevanemate küsitlusest, et kõik tavakooli õppemeetodid ei sobi kodukeskkonda, sest paindumatut päevaplaani on raske algklasside lapsel järgida.

Uuringus osalenud lapsevanemad pidid jälgima, et laps teeks ära oma õppimise ja siis on mängu aeg. Kodus kaob lapsel kohusetunne ruttu, sest seal ei ole õpetajat, kes käsiks õppima ja tööle hakata. Lapsevanemate sõnul tuli ette, et lapse koolipäev venis pikaks, sest nad tegid võileibu või vaatasid multifilmi. Siinkohal saab tuua võrdluseks Novianti ja Garzia (2020) uuringus lapsevanemate poolt välja toodud asjaolu, et kodu on lapse jaoks puhke- ja mängimise, aga mitte õppimise koht.

Käesoleva uuringu tulemustest selgus, et 2020. a. distantsõppe periood venis pikaks ja lapsel kadus motivatsioon teha kõiki antud ülesandeid. Lapsed tundsid puudust kaasõpilastega suhtlemisest ja õues teiste lastega mängimisest. Sama probleemi on distantsõppe kohta toonud välja ka Galusha (1998). Lapsevanemad pidid leidma motiveerimiseks võimalusi, et laps teeks ära vajalikud ülesanded. Need väited kattuvad ka Wangi jt (2020) uurimusega, kus toodi välja, et pikaajaline isolatsioon võib olla nii õpilase kui ka vanemate vaimsele ja füüsilisele tervisele negatiivse mõjuga.

Uuring on läbi viidud ühe kooli soovil, et saada lapsevanemate tagasisidet 2020. a. kevadisele distantsõppe perioodile. Uuringu usaldusväärsuse tõstmiseks kasutasin kaaskodeerijat. Töö praktilise väärtusena toon välja lapsevanemate soovitud uueks distantsõppe perioodiks koolile ja õpetajatele. Märksõnad, mis jäid kõlama, on koostöö, selgus ja paindlikkus.

2021. aasta kevadel rakendati taas distantsõpet. Erinevalt eelmisest aastast on tänavu õpiabi vajavad õpilased kooli lubatud. Olukord ei ole enam uus ja osatakse paremini kasutada võimalusi ja vahendeid. Tasub uurida, millised olid 2021. aasta kevadel lapsevanemate kogemused: kas esimesest perioodist õpiti midagi, kas lapsevanemate ettepanekuid võeti arvesse, kas arvesse võetud ettepanekutest oli ka kasu? Lisaks tasub uurida, kas võiks distantsõpet (paind- ja põimõpet) rakendada ka ilma eriolukorrata.

Tänu sõnad

Täna kõiki uuringus osalenud lapsevanemaid, kelle panus oli töö valmimisel väga oluline. Täna ka uuringu soovi avaldanud kooli juhti, kes aitas koostada kirja uuritavate leidmiseks ja andis loa selle edastada oma kooli Stuudiumi kaudu e-kirjana algklasside laste lapsevanematele.

Olen tänulik oma töö- ja kursusekaaslastele, kes nii õpingute ajal kui ka lõputöö valmimise protsessi ajal nõuga abiks olid.

Olen tänulik juhendaja Marvi Remmikule, kes lõputöö ettevalmistusel ja läbiviimisel toetas nii konstruktiivse kriitika kui ka väärtuslike nõuannetega. Olen ka oma perekonnale väga tänulik, kes pidasid minuga selle aja vastu ja olid igati toetavad ja innustavad.

Autorsuse kinnitus

Kinnitan, et olen koostanud ise käesoleva lõputöö ning toonud korrektselt välja teiste autorite ja toetajate panuse. Töö on koostatud lähtudes Tartu Ülikooli haridusteaduste instituudi lõputöö nõuetest ning on kooskõlas heade akadeemiliste tavadega.

Inga Paide

/allkirjastatud digitaalselt/ 05.2021

Kasutatud kirjandus

- Anderson, T., & Dron, J. (2011). *Three Generations of Distance Education Pedagogy*. Canada: Athabasca University.
- Bates, A.W. T. (2005). *Technology, E-learning and Distance Education* (Second Edition). Routledge.
- Bhamani, S., Makhdoom, A. Z., Bharuchi, V., Ali, N., Kaleem, S., & Ahmed, D. (2020). Home Learning in times of COVID: Experiences of parents. *Journal of Education and Educational Development*, 7(1), 9.
- Bol, T. (2020). Inequality in homeschooling during the Corona crisis in the Netherlands. First results from the LISS Panel. *SocArXiv Papers*.
- Bubb, S., & Jones, M.-A. (2020). Learning from the COVID-19 home-schooling experience: Listening to pupils, parents/carers and teachers. *Improving Schools*, 23(3), 209-222. Külastatud aadressil: <https://doi.org/10.1177/1365480220958797>
- Cai, R., & Wang, Q. (2020). A Six-Step Online Teaching Method Based on Protocol-Guided Learning during the COVID-19 Epidemic: A Case Study of the First Middle School Teaching Practice in Changyuan City, Henan Province, China. *Best Evidence of Chinese Education*, 4(2), 529–534.
- Eesti Haridusfoorum, (2020). *Pilootuuring: Õpilaste, õpetajate ja lastevanemate toimetulek koroonakriisi aegses kaugõppes*. Külastatud aadressil: <https://haridusfoorum.ee/17-uudised/186-pilootuuring-%C3%B5pilaste,%C3%B5petajate-ja-lastevanemate-toimetulek-koroonakriisi-aegses-kaug%C3%B5ppes>
- Eriolukorra väljakuulutamise eesti Vabariigi haldusterritooriumil, (2020). *Riigi Teataja III 2020, 3, 13*. Külastatud aadressil: <https://www.riigiteataja.ee/akt/313032020001> (05.05.2020)
- Erss, M., Saks, K., & Ümarik, M. (2020). Eessõna „Kriisid kui võimalus muutusteks“. *Eesti Haridusteaduste ajakiri*, 8(2), 1–6
- Galusha, J.M. (1998). Barriers to learning in distance education. *University of Southern Mississippi*. ERIC. Külastatud aadressil: <https://eric.ed.gov/?id=ED416377>
- Garbe, A., Ogurlu, U., Logan, N., & Cook, P. (2020). COVID-19 and Remote Learning: Experiences of Parents with Children during the Pandemic. *American Journal of Qualitative research*, 4(3), pp. 45-65
- Haaristo, H-S., Leppik, C., & Mägi, E. (2017). *IKT-Haridus: digioskuste õpetamine, hoiakud ja võimalused üldhariduskoolis ja lasteaias*. Poliitikauuringute keskus PRAXIS. Tallinn

- Külastatud aadressil: http://www.praxis.ee/wp-content/uploads/2016/08/IKT-hariduse-uuring_aruanne_mai2017.pdf
- Haridus, koduõpe ja eksamid, (2020). *Distantsõpe*. Külastatud aadressil <https://www.kriis.ee/et/haridus-ja-distantsoppe-korraldus>
- Haridus, kultuur ja sport, (2020). Külastatud aadressil: <https://www.kriis.ee/et/haridus-kultuur-sport>
- Haridus-ja Teadusministeerium, (2021). *Koroonaviiruse levik ja haridusvaldkond: soovitusel ja korduma kippuvad küsimused*. Külastatud aadressil: <https://www.hm.ee/et/koroon>
- Hawkins, B. (2020). *New Poll Reveals Parents Want One-on-One Distance Learning Support From Teachers — but Aren't Getting Much of It*. Külastatud aadressil: <https://www.the74million.org/article/new-poll-reveals-parents-want-value-one-on-one-distance-learning-support-from-teachers-but-arent-getting-much-of-it/> (23.04.2021)
- Hirsjärvi, S., Remes, P., & Sajavaara, P. (2010). Uuri ja kirjuta. Tallinn: Medicina
- Holmberg, B. (2005). *Theory and Practice of Distance Education*. USA: Rotledge, Taylor & Francis Group.
- Hornby, G., & Lafaele, R. (2011). Barriers to parental involvement in education: an explanatory model. *Educational Review*, 63(1), 37–52.
- <https://haridusfoorum.ee/17-uudised/186-pilootuuring-%C3%B5pilaste,-%C3%B5petajate-ja-lastevanemate-toimetulek-koroonakriisi-aegses-kaug%C3%B5ppes>
- Jiao, J., & Zhou, X. (2020). Case Study on online teaching of “School is Out, but Class is On” during of COVID-19 pandemic. *Chin Audiovis Edu*, 3, 106–113.
- Kalmus, V., Masso, A., & Linno, M. (2015). *Kvalitatiivne sisuanalüüs*. Külastatud aadressil <http://samm.ut.ee/kvalitatiivne-sisuanalyys>
- Kao, K. (2018). *Lastevanemate tegevused koduõppes ja nende arvamused koduõppe eelistest, kitsaskohtadest ja arendusvõimalustest*. Publitseerimata magistritöö, Tartu Ülikool.
- Karakus, M. & Savas, A. C. (2012). The Effects of Parental Involvement, Trust in Parents, Trust In Students and Pupil Control Ideology on Conflict Management Strategies of Early Childhood Teachers. *Educational Sciences: Theory & Practice - Special Issue*, 2977–2985.
- Kaup, S., Jain, R., Shivalli, S., Pandey, S., & Kaup, S. (2020). Sustaining academics during COVID-19 pandemic: The role of online teaching-learning. *Indian Journal of Ophthalmology*, 68(6), 1220–1221.

- Kesonen, A. (2020, 3.mai). Distantõpe – pidur või võimalus? *Õpetajate Leht*. Külastatud aadressil: <https://opleht.ee/2020/05/distantsope-pidur-voi-voimalus/>
- Kikas, E. (Toim). (2010). *Õppimine ja õpetamine esimeses ja teises kooliastmes*. Tartu: Haridus- ja Teadusministeerium.
- Kim, C. J. H., & Padilla, A. M. (2020). Technology for Educational Purposes Among Low Income Latino Children Living in a Mobile Park in Silicon Valley: A Case Study Before and During COVID-19. *Hispanic Journal of Behavioral Sciences*, 42(4), 497–514.
- Koduõppe ja haiglaõppe tingimused ja kord, (2018). *Riigi Teataja I 2018*, 3, 6. Külastatud aadressil: <https://www.riigiteataja.ee/akt/106032018001>.
- Künnapuu, K., & Toots, I. (2020a, 30. aprill). Distantõppe ja koduõppe erinevustest. *Õpetajate Leht*. Külastatud aadressil: <https://opleht.ee/2020/04/distantsope-ja-koduoppe-erinevustest/>
- Künnapuu, K., & Toots, I. (2020b). Lapsevanema roll distantõppes ja koduõppes. Arvamuslugu ERRis. Külastatud aadressil: <https://www.err.ee/1081053/kadi-kunnapu-ja-irja-toots-lapsevanema-roll-distantsoptes-ja-koduoppes>
- Laherand, M-L. (2008). *Kvalitatiivne uurimisviis*. Tallinn: Sulesepp.
- LaRocque, M., Kleiman, I., & Darling S. M. (2011). Parental Involvement: The Missing Link in School Achievement. *Preventing School Failure*, 55(3), 115–122.
- Letzel, V., Pozas, M., & Schneider, C. (2020). Energetic students, stressed parents, and nervous teachers: A comprehensive exploration of inclusive homeschooling during the COVID-19 crisis. *Open Education Studies*, 2(1), 159–170. Külastatud aadressil: <https://doi.org/10.1515/edu-2020-0122>
- Lukk, K. (2008). Kodu ja kooli koostöö struktuuralsest, funktsionaalsest ning sotsiaalsest aspektist. Tallinn: Tallinna Ülikool. [Doktoriväitekiri].
- Lukk, K. (2016). Kodu ja kooli koostöö viis mõõdet ning mõned takistused. Valk, A. & Ress, K. (2016). *Rõõmuga kooli: kooli ja kodu koostöö käsiraamat*. 39–60. Tartu: Tartu linnavalitsuse haridusosakond.
- Merilo, K., Eisenschmidt, E., & Kikas, E. (2021). Õpilaste õpistrateegiate arendamine sekkumisprogrammi „Õpime mõttega“ toel ja nende vanemaid kaasates. *Eesti Haridusteaduste Ajakiri* 9(1), 219–242.
- Montes, G. (2006). Do Parental Reasons to Homeschool Vary By Grade? *Homeschool Researcher*, 16(4), 11–17.

- Murumaa-Mengel, M. (2020). Veebiintervjuud, projektiivtehnikad ja loovuurimismeetodid A. Masso, K. Tiidenberg, & A. Siibak (Toim), *Kuidas mõista andmestunud maailma?* (lk 707–732). Tallinn: TLÜ kirjastus.
- NortonLifeLock. (2020). NortonLifeLock Study: Majority of Parents Say Their Kids' Screen Time Has Skyrocketed During the COVID-19 Pandemic. NortonLifeLock. Külastatud aadressil: <https://www.businesswire.com/news/home/20200831005132/en/>
- Novianti, R., & Garzia, M. (2020). Parental engagement in children's online learning during COVID-19 pandemic. *Journal of Teaching and Learning in Elementary Education*, 3(2), 117–131.
- Parczewska, T. (2020). Difficult situations and ways of coping with them in the experiences of parents homeschooling their children during the COVID-19 pandemic in Poland. *Education 3-13*, 1–12.
- Põhikooli ja gümnaasiumi seadus, (2018). *Riigi Teataja I 2020*, 5, 6. Külastatud aadressil: <https://www.riigiteataja.ee/akt/131122015015?leiaKehtiv>
- Põhikooli riiklik õppekava, (2020). *Riigi teataja I 2020*, 4, 8. Külastatud aadressil: <https://www.riigiteataja.ee/akt/106052020054?leiaKehtiv> (Külastatud 09.01.2021)
- Sarv, E-S. (2016). Kodu ja kooli koostöö, armastus või vaev? Valk, A. & Ress, K (Toim), *Rõõmuga kooli: kooli ja kodu koostöö käsiraamat* (lk 9–38). Tartu: Tartu linnavalitsuse haridusosakond.
- Zhang, T. (2020). Learning from the emergency remote teaching-learning in China when primary and secondary schools were disrupted by COVID-19 pandemic. Külastatud aadressil: <https://doi.org/10.21203/rs.3.rs40889/v1>
- Zhang, W., Wang, Y., Yang, L., & Wang, C. (2020). Suspending Classes Without Stopping Learning: China's Education Emergency Management Policy in the Covid-19 breakout. *Journal of Risk and Financial Management*, 13(3), 1–6.
- Valitsus otsustas viia nakkusohu tõttu haridusasutused distantsõppele, (2020). *Haridus ja Teadusministeerium*. Külastatud aadressil: <https://www.hm.ee/et/uudised/valitsuskabinet-otsustas-viia-nakkusohu-tottu-haridusasutused-distantsoppele>
- Wang, G., Zhang, Y., Zhao, J., Zhang, J., & Jiang, F. (2020). Mitigate the effects of home confinement on children during the COVID-19 outbreak. *The Lancet*, 395, 945–947.
- Õunapuu, L. (2014). *Kvalitatiivne ja kvantitatiivne uurimisviis sotsiaalteadustes*. Tartu Ülikool

- Xia, J. (2020). Practical Exploration of School-Family Cooperative Education during the COVID-19 Epidemic: A Case Study of Zhenjiang Experimental School in Jiangsu Province, China. *Best Evid Chin Edu* 2020, 4(2), 521–528.
- Xie, Z., & Yang, J. (2020). Autonomous Learning of Elementary Students at Home during the COVID-19 Epidemic: A Case Study of the Second Elementary School in Daxie, Ningbo, Zhejiang Province, China. *Best Evid Chin Edu*, 4(2), 535–541

Lisa 1. Intervjuu kava

1. Mitu kooliealist last teil on?
2. Mitu nendest õppis 2020.a. kevadel 1. kooliastmes?
3. Palun kirjeldage kuidas Teie töökohas oli töö korraldatud kevadisel koroonaaaja perioodil?
4. Missugused olid teie pere tehnilised võimalused distantsõppeperioodil toimetulekuks?
(Arvutid, internet, elukoht – linn, maa piirkond).
5. Kuidas teie lapse/lastele sobis distantsõpe?
6. Missugused mured Teie lapse jaoks ilmsid distantsõppeperioodil?
7. Palun kirjeldage Teie lapse distantsõppe korraldust?
 - 7.1 Kas toimus veebitunde?
 - 7.2 Kuidas anti lapsele koduseid ülesandeid?
 - 7.3 Millised olid juhised loovainete kodutööde kirjeldamisel?
8. Milliseid raskusi tuli ette lapsel koduste ülesannete lahendamisel?
 - 8.1 Kuidas te need raskused ületasite?
9. Kirjeldage palun teie lapsele antud kodutööde mahtu?
10. Kui palju aega kulus teie lapsel koduste ülesannete lahendamisele?
11. Milliseid takistusi tuli ette lapse kodutööde lahendamisel?
12. Palun kirjeldage kuidas õpetaja toetas õpilase õppimist distantsõppeperioodil?
13. Kuidas õpetaja andis tehtud kodutööde eest õpilasele tagasisidet?
14. Milline oli teie roll distantsõppeperioodil?
15. Kuidas te tulite toime oma tööülesannete täitmisega?
16. Kirjeldage palun oma lapse õpimotivatsiooni distantsõppeperioodil?
 - 16.1 Milliseid võimalusi te kasutasite tema õpimotivatsiooni tõstmiseks?
17. Kirjeldage palun, kas teil tuli distantsõppeperioodil ette ka mõni positiivne või mõni negatiivne juhtum?
18. Millist tuge saite Teie kui lapsevanem kooli poolt distantsõppeperioodil?
19. Kirjeldage palun mida te ootate lapsevanemana järgmisest distantsõppe perioodist kui see peaks taas tulema?
20. Milliseid ettepanekuid te teeksite koolile järgmiseks distantsõppeperioodiks?

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Inga Paide,

1. Annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) minu loodud teose „Lapsevanemate kogemused esimese kooliastme õpilaste distantstõppest ühe kooli näitel“, mille juhendaja on kaasprofessor Marvi Remmik, reprodutseerimiseks eesmärgiga seda säilitada, sealhulgas lisada digitaalarhiivi DSpace kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.
2. Annan Tartu Ülikoolile loa teha punktis 1 nimetatud teos üldsusele kättesaadavaks Tartu Ülikooli veebikeskkonna, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace kaudu Creative Commons'i litsentsiga CC BY NC ND 3.0, mis lubab autorile viidates teost reprodutseerida, levitada ja üldsusele suunata ning keelab luua tuletatud teost ja kasutada teost ärieesmärgil, kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.
3. Olen teadlik, et punktides 1 ja 2 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.
4. Kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei riku ma teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse õigusaktidest tulenevaid õigusi.

Inga Paide

05.2021